

В. Ю. Ісарєва

здоб. IV курсу спеціальності 081 Право,

ОНУ імені І. І. Мечникова

*Науковий керівник: ст.викладач кафедри кримінального права,
кримінального процесу та криміналістики О. С. Козерацька*

ЗБЕРІГАННЯ ДОКУМЕНТІВ ТА ВИРІШЕННЯ ПИТАННЯ ПРО НИХ ПІД ЧАС КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Документи виступають важливим джерелом доказів у кримінальному провадженні, тому їх втрата або неправильне зберігання можуть призвести до небажаних наслідків для учасників процесу.

Який-небудь метод фіксування є документуванням конкретних випадків. Під документами в літературі у найзагальнішому розумінні є об'єкти матеріального світу, на яких знаками (числами, буквами тощо) зафіксовані відомості про якісь об'єкти чи їхні зображення.

У законодавчому розумінні документом визначають один із видів джерел доказування, який є матеріальним об'єктом і має низку характеристик: 1) створений зі спеціальною ціллю – збереження певної інформації; 2) містить у собі відомості, які зафіксовані шляхом використання звуку, письмових знаків тощо; 3) ці зафіксовані відомості є значущими для встановлення обставин злочину; 4) ці зафіксовані відомості можуть використовуватися як доказ [1; ст. 99].

Процесуальний порядок, умови та способи зберігання документів встановлюються у статті 100 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) та в окремих підзаконних нормативно-

правових актах. Виходячи зі змісту даних джерел можна виокремити низку загальних правил щодо порядку зберігання документів:

- добровільно наданий або за судовим вироком документ зберігається в учасника провадження, якій його надали. У разі його знищення чи втрати такий учасник відшкодовує витрати власнику;
- можуть надаватися копії документу за клопотанням його власника, а за необхідності видається оригінал, але замість нього до справи прикріплюють його копію;
- документи, надані суду, зберігаються у суді;
- витрати, щодо пересилання документів, покладається на Державний бюджет України;
- документи зберігаються разом з іншими матеріалами провадження у сейфі або металевій шафі слідчого.

Щодо строку таких документів, то варто додати, що конкретних строків не встановлюється, а в законодавстві міститься вказівка на те, що такі докази зберігаються до ухвалення остаточного рішення по справі.

Такі докази зберігаються в матеріалах кримінального провадження в окремому опечатаному конверті, підшитому та пронумерованому черговим аркушем справи. У документах забороняється робити будь-які позначки, написи та перегинати їх. У разі великої кількості документів, що долучаються, вони поміщаються в окремий пакет, на ньому робиться посвідчувальний напис слідчого, з переліком вкладених у нього документів.

Додаткові вимоги висуваються до окремих категорій документів. Чинним законодавством визначають спеціальну процедуру зберігання

документів, які посвідчують користування спеціальним правом (документи, що засвідчують право керування машиною або річковим судном, право на полювання, права на здійснення певного виду підприємницької діяльності тощо). У такому разі про факт вилучення такого документа має бути складений протокол, а зберігаються вони у центральному органі виконавчої влади, який контролює дану сферу [2].

Зберігання паспортів, військових квитків та інших документів, що засвідчують особу заарештованих обвинувачених, відбувається в окремому опечатаному конверті, який підшивається до відповідної кримінальної справи. Якщо особу, якій належать названі документи було засуджено до позбавлення волі, то вони направляються до установи відбування покарання і долучаються до особової справи засудженого. В інших випадках - повертаються власникам. Інші особисті документи, якщо вони не мають значення для справи, повертаються підозрюваним, обвинуваченим, підсудним або за їх згодою родичам [3; п. 24].

Існує декілька проблемних моментів у цій сфері. По-перше, не визначений статус документів, які добровільно надані стороні обвинувачення. По-друге, слідчі інколи неналежним чином складають протоколи огляду та вилучення документів, не завжди вказують, де зберігаються такі докази, не зазначають їх кількість, що ускладнює ухвалення рішень. Це також підтверджується судовою практикою. В якості прикладу, можна згадати вирок Шевченківського районного суду м. Києва, яким було засуджено ОСОБУ_1 за грубе порушення вимог ст. 236 КПК України, допущене працівниками

Шевченківського ГУ МВС України у м. Києві, які при вилученні грошових коштів (у доларах) не вказали серійні номери та номінали купюр. Надалі криміналістична експертиза постановила висновок, про те, що дані купюри були підробленими. У залі судового засідання ОСОБА_1 категорично заперечила факт зберігання у себе вдома фальшивих купюр, а також зазначив, що працівники поліції умисно не зазначили в протоколі обшуку ідентифікаційні ознаки вилучених у нього грошей для того, аби замінити в подальшому частину з них на підроблені купюри. Окремою постановою Шевченківського районного суду м. Києва було вказано на грубі порушення вимог закону, які регламентують порядок проведення обшуку і складання відповідного протоколу [4].

Щодо долі документів, то варто зазначити, що вона вирішується у судовому рішенні. При цьому, документи, які визнані речовими доказами, залишаються у справі.

Таким чином, виходячи з вище наведеного, можна зробити висновок, що умови зберігання документів повинні відповідати вимогам, що сприяють їх схоронності, незмінності та недоступності для сторонніх осіб. Цей порядок чітко встановлюються у кримінальному процесуальному законодавстві, але на практиці все ж таки постають певні проблеми, на які звернуто увагу у цьому дослідженні.

Список використаної літератури

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>

2. Про реалізацію окремих положень Кримінального процесуального кодексу України: Постанова Кабінету Міністрів України від 19.11.2012 р. № 1104. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1104-2012-%D0%BF#n94>

3. Про затвердження та введення в дію Інструкції про порядок вилучення, обліку, зберігання та передачі речових доказів у кримінальних справах, цінностей та іншого майна органами дізнання, досудового слідства і суду : Наказ Генеральної прокуратури, МВС України, ДПА України, Служби безпеки України, Верховного Суду України, ДПСА України від 27.08.2010 р. № 51/401/649/471/23/125. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0051900-10#Text>

4. Судова практика щодо вирішення питання про речові докази, передачу в дохід держави грошей, валюти, цінностей, іншого нажитого злочинним шляхом майна або такого, що було об'єктом злочинних дій. URL: [https://www.viaduk.net/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)/5CABD6E5D56140CEC2257B7C004A1A59](https://www.viaduk.net/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/5CABD6E5D56140CEC2257B7C004A1A59).